List 4. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 22. januarija 1873.

Obseg: Poduk našim gospodarjem, ki hočejo govejo živino na kak sejm gnati. — Poduk, kako naj se ravná z živino, da ne zbolí, in kaj naj storí gospodar, kedar mu zbolí. (Konec.) — Obravnava kmetijskih šol na Kranjskem v deželnem zboru lanskem. — Klic po znižani ceni solí. — Kaj imamo pričakovati od volilne reforme? — Slovensko slovstvo. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Poduk našim gospodarjem,

ki hočejo govejo živino na kak sejm gnati.

C. kr. deželna vlada je v „Oglasniku“ zadnjih „Novic“ oklicala, da sejmi, ki so bili zarad kužne gobčnice in parkeljnice prepovedani, vprihodnje smejo biti, — al ne povsod, in sicer so prepovedani še v tistih okrajih na Dolenskem in Notranjskem, ki se mejijo s Hrvaško in Reško, kjer imajo turško govejo kugo.

Če tudi je prepoved sejmov nadloga velika mnogim gospodarjem, ki bi radi živino prodali in za-njo skupili denarja, ki ga na vse strani potrebujejo, je vendar prepoved sejmov v tacih nevarnih časih, kakor so sedanji zavoljo turške kuge, velika pripomoč za obrambo kuge, kajti če le ena kužna živina pride na sejm, jo lahko zatrosi na drugo živino, in tako gre po njej bolezen na vse kraje, kamor se žene kupljena pa na sejmu okužena živina.

Če tudi so proti Hrvaškemu in Reški okrajini nevarne meje zdaj zaprte, da ne sme živina iz Hrvaškega ali Reške okrajne k nam, vendar postava od 29. julija 1868. še ukazuje nekaj druzega, in to so spričala, da je živina zdrava, ali tako imenovane „živinske pôse“. Vsaka goveja živina, naj je kjer koli, mora na sejm gredé imeti tak pôs.

Kakošni pa so ti „pôsi“?

Listi so, ki jih je vlada dala natisniti, da županom ni treba posebnih tacih spričal pisati, ampak da se kar na-nje zapiše, kar glava tacega lista kaže.

Tak pôs, kterega ni treba štempljati, daje in podpiše župan, in če je kak živinozdravnik v tistem kraji, ki je živino ogledal, naj ga tudi podpiše on.

Na takem posu stojí imé in stanovanje lastnika, imé in stanovanje gonjača (če gospodar sam živine ne žene na sejm), popis živine (to je: ali je vol, telica, krava itd., kakošne barve je in če ima kakošna posebna znamenja), da se ne more kaka druga živina namesto te vriniti, in pa kraj, kamor se živina žene. Če gospodar več goved žene na sejm, se na en list zapišejo vsa. Zdolej pa potrdi župan s svojim podpisom, da je živino zdravo videl in da ne tam ne v okolici tistega kraja ni nobene kužne bolezni.

Tak pôs pa ima veljavo le za 7 dni. Če živine lastnik ni prodal in jo žene po preteklih 7 dneh na drug sejm, more župan, če je živina zdrava, podaljšati ta pôs, pa le spet za 7 dni. —

Za župane in lastnike živine so ti pôsi res nadležna reč; al biti morajo po §. 15. gori omenjene postave ne le samo pri nas, ampak po vseh deželah. Če ne bi gospodar, ki svojo živino žene na sejm, se oskrbel s takim pôsom, sam si je kriv, če pride na sejm v Ljubljano, Kranj ali kam drugam, pa brez pôsa ne bo smel na sejm.

Zato je treba privaditi se tudi te novíne. Župani dobijo tiskane pôse po 1 kr. v Ljubljani v Egerjevi tiskarnici. *)

Poduk, kako naj se ravná z živino,

da ne zbolí, in kaj naj storí gospodar, kedar mu zbolí.

(Konec.)

Kaj ima gospodar živine o živinski kugi sploh storiti.

Če gospodar že ne sme nobene bolezni pri svoji živini v nemar puščati, tem veče pazljivosti mu je pa pri tako imenovanih kugah treba, to je, pri boleznih, ktere ob enem času več ali vso živino enega kraja napadejo in dostikrat tudi čisto pokončajo.

Kuge se naredé:

1. Iz škodljivosti, ktere so daleč razširjene ali pa iz kakosti in lege kakega kraja izvirajo; teh se tedaj živina ne more ogniti. Take škodljivosti so, postavimo: pomanjkanje krme ali vode za pijačo, slaba krma ali voda, slabo vreme itd. Nektere kuge, ktere se tako izcimijo, morejo tudi nalezljive biti, to je, iz njih se o bolezni neki kužni strup izcimi, kteri tiči v krvi, scanju, blatu, potu in v sapi in na popolnoma zdrava živinčeta enacega plemena prestopi in potem ravno tako bolezen narediti more. Take kuge so, postavimo, bolezen v gobcu in na parkljih, črnica ali vrančni prisad smrkelj itd.

Kuge se pa tudi naredé

2. samo po okuženji, ktero se ne izcimi pri nas domá, ampak se po živini iz tujih dežel zanese, od ktere ga domača živina dobí, a potem se vedno dalje in dalje razširja. Take kuge se imenujejo nalezljive kuge, kakor je, postavimo, turkša goveja kuga.

Nalezljiva bolezen se razširja tako, da bolna živina pride z zdravo v dotiko ali na paši in v hlevu, ali pa da zahaja na take kraje, kjer je pred bolna živina bila in kjer so še ostanki klaje, ali blato,

*) Ker so taka spričala po postavi od 29. julija 1868. predpisana za vse dežele, zato utegne županom tudi drugih slovenskih dežel to naznanilo ugodno biti.

scavnica, sline, smrkelj bolne živine ostali. Včasih tudi ni treba, da se bolna živina zdrave dotakne, kajti kužnost dostikrat tiči v potu in v sapi, ktero bolna živina sope, in jo potem veter dostikrat precej daleč zanese.

Kužne bolezni ne zanesó samo živa bolna živinčeta sama, tudi z njihovim mesom, kožami, z rogovi in parklji, potem z dlako, kožuhovino itd. jo utegnejo ljudje zatrositi, kteri so imeli z bolno živino opraviti.

Obvarovanje živine, da se ne okuži.

Ker se prave nalezljive kuge v naših krajih nikoli same ne izcimijo, temuč se vselej zatrosijo, more previdni gospodar svojo živino tacih bolezni gotovo in popolnoma obvarovati, če jo skrbno varuje, da z bolno živino v dotiko ne pride. Ker mu pa dostikrat neznano ostane, da je blizo njega kje kaka okužena živina, in ker so, kakor je bilo že rečeno, tudi mnogotere kuge nalezljive, ktere se v deželi izcimijo, zavoljo kterih tudi njegova živina zboleti utegne, terja previdnost, da se umni kmetovalec tudi ob času, ko ni nič znano, da je blizo kje kaka kuga, vseh okoliščin ogiblje, ktere bi utegnile zatrošenje kužne bolezni olajšati. Vselej bo tedaj svoj hlev tujim ljudém zapiral, zlasti takim, kteri imajo sploh z živino opraviti, kakor mesarjem, pastirjem, konjačem, kupcem volne, strojarjem itd.; tudi on sam ne bo nikoli pri tuji bolni živini stikal, temuč tudi svojim poslom mora to prepovedati.

Novo dokupljene živine ne sme koj v hlev med svojo živino djati; skozi 10 dni jo mora posebej imeti in še le potem jo sme v hlev djati, kedar je popolnoma prepričan, da je zdrava. Ako se soseskina živina skup na pašo goni, mora župan čedniku ostro prepovedati, da ne sme kake tuje živine z domačo pasti, svoje čede ne blizo tuje goniti in na take kraje ne zahajati, kjer se je tuja živina pasla ali gonila. Novo dokupljenih živinčet čednik ne sme pred na gmajno pustiti, dokler niso 10 dni se odločena opazovala in za zdrava spoznana bila; vsako bolno živinče morajo koj iz čede djati in to brez odloga županu naznaniti; on sam pa ne sme nikoli in nikakor bolne živine zdraviti.

Mesar tistega kraja ne sme svoje klavne živine na soseskino gmajno puščati, pa tudi s svojo domačo živino je ne sme v enem hlevu imeti. Nikdar se ne more dosti priporočati to, gledati na to, da se živina in meso po postavi ogleduje, ker se tu prav dostikrat najprvo spozna, ali je kaka nalezljiva bolezen ali ne med živino, ktero iz raznih krajev kupljeno priganjajo. Tako se vsaj lahko stori, da se take bolezni dalje ne razširjajo.

Take previdnosti je tem več treba, če se v kakem kraji ali v njegovi okolici kaka kužna bolezen res začne.

Kazni, ktere čakajo vsacega, kteri ne spolnuje postav zastran kužnih bolezni.

Kazenska postava odločuje v §§. 400. do 402., kakošna kazen čaka vsacega, kteri ne spolnuje tega, kar je zastran živinskih kug zapovedano.

Če prav v kakem kraji ali v njegovi soseski nimajo živinske kuge, vendar se mora po tej postavi vselej županu naznaniti, kedar živino kaka notranja bolezen napade. Ako zboli več živinčet, mora se vsa živina enega gospodarja v poseben hlev postaviti, kjer mora posebno strežbo imeti, dokler se ne pokaže, da celih 10 dni nobene bolezni več ni. Bolna živina se z drugo soseskino živino ne sme na pašo goniti. Tisti, kteri zoper to postavo delajo, se kaznujejo z zaporom (arestom) od 1 do 3 mesecev; ako se pa bolezen dalje razširi in več škode naredi zavoljo tega, ker je bila bolna živina zatajena ali ker se postave niso spolnovale, ima se tisti, kteri je kriv, še enkrat tako dolgo zapreti in po okoliščinah tudi v ostro ječo obsoditi.

Taka kazen zadene tudi vsacega, kteri o kakoršni koli bolezni med živino kako bolno živinče zatají zdravniku, kterega gosposka pošlje, ali pa koj, ko je oklicano, da je živinska bolezen, ne spolnuje predpisov, kteri so dani zastran crknjene kakor tudi zastran okužene in še zdrave živine ali sploh dani ali se pa posebej dadó, kakor okoliščine nanesejo; dalje zadene taka kazen vsacega, kteri o času živinskih bolezni skrivaj ali očitno bolno živino, meso, mleko, maslo, kože, loj ali karkoli od goveje živine, bodi-si od zdrave ali bolne, od pobite ali crknjene iz sumljivih krajev kupuje, kontrabant ali v neokužene kraje prodaja ali pa za svojo potrebo vozi; potem vsacega, kteri iz okuženih krajev, dasiravno je bil opominjan, čez mejo v zdrave kraje živino vozi ali goni, če ta živina potem, ko je bila v posebnem hlevu zaprta, v desetih dneh zboli za boleznijo, ktero ima živina v tistem kraji; zadnjič vsacega, kteri le kakošne kose (meso ali kaj druzega) goveje živine skrivaj kam prenaša, kteri se spoznajo, da so od skrivaj pobitih živinčet.

Ravno tako kazen zadene vsacega župana, kteri kantonski gosposki ne oglasi, da po dvoje ali troje živinčet v enem hlevu ali v enem kraji v enem tednu sploh zboli.

Kdor pa prestopi postave zoper turško govejo kugo, tega čakajo ostre kazni do 500 gold. v denarjih in do 4 mesece ječe, pa poleg mora še povrniti drugim ljudém naklonjeno škodo.

Obravnava kmetijskih šol na Kranjskem
v deželnem zboru lanskem.

V lanskem deželnem zboru je šlo za 2 šoli: eni je imé sadje- in vinorejska šola v Vipavski dolini, drugi kmetijska šola na Dolenskem, ktera ima zraven sadje- in vinoreje obsegati tudi še vse druge razdelke kmetijstva razen gozdarstva, za ktero imamo že šolo na Notranjskem.

Za vinorejsko šolo v Vipavski dolini teče obravnava že 3 leta, ko je grof Lanthieri brezplačno ponudil grajščino Slap deželni šoli.

Začnimo tedaj, da dežela na tanko izvé, danes s poročilom deželnega odbora

o vino- in sadjerejski šoli na Slapu v Vipavski dolini.

Poročilo se je glasilo v poglavnih točkah tako-le:

„Gospod grof Karol Lanthieri v Vipavi je pri občni skupščini kmetijske družbe v Ljubljani 24. novembra 1869. leta velikodušno izrekel, da svojo v deželne knjige vpisano grajščino na Slapu pri Vipavi za ustanovitev sadjerejske in vinorejske šole za Kranjsko deželo zastonj prepusti s tem pristavkom, da mu ozir nje ostane posestvena pravica. V poznejši izjavi od 1. februarija 1870. leta, ki so jo ž njim vred podpisali g. Franc Kavčič, tadanji predstojnik vipavske kmetijske podružnice, g. dr. Štefan Spazzapan in g. Venceslav Jaeger, grof Lanthieri izreka isto ter se kranjski kmetijski družbi zavezuje ne le grajščino na Slapu, ampak tudi druga svoja posestva na Slapu, ki niso grajščini pripisana, za ustanovitev omenjene sadjerejske in vinorejske šole prepustiti na 30 let s pravico vknjiženja, da se

razvidijo pravice, ki se izhajajo iz te izjave. Dokler se bodo vsled šolskega načrta in pravil tega zavoda dohodki iz pridelkov obračali za nove naprave, odpové se gospod grof pravice do njih; čisti dohodek, to je, dohodke po odbitih stroških za obdelovanje, ima njemu teči še le potem, ko več ne bode treba novih naprav; čisti dohodek pa je gosp. grofu vsled lastnega njegovega razjasnila donesek, ki ostane tudi po obitih zemljiških in hišnih davkih. Ako bi še več treba bilo, izrekel je gospod grof, da je vselej pripravljen zavezati se še za več.

Kmalu potem, ko je gospod grof Lanthieri svojo iz samega domoljubja izvirajočo izjavo, grajščino na Slapu prepustiti vinorejski in sadjerejski šoli, meseca novembra 1869. leta izrekel v občni skupščini c. k. kmetijske družbe, obrnile so se nektere občine Vipavske doline zagotavljaje doneske iz občinskega premoženja do vis. c. k. ministerstva za poljedelstvo s prošnjo za državno podporo te šole.

V prepričanji, da je trta Vipavske doline in ravnanje ž njo jako različno od vinoreje na Dolenskem, in da ima Vipavsko vino, ako se trta prav ravná in se vpelje razumno kletarstvo, po izreku barona Babo-ta, obče znanega izvedenca v vinorejskih stvaréh, veliko prihodnost, obljubilo je ministerstvo za poljedelstvo, da hoče omenjeno šolo iz državne blagajnice podpirati, ako se mu pošlje popis grajščine na Slapu in predloží tak šolski učni načrt, da ju more potrditi.

Vsled tega ministerskega odpisa je c. kr. deželna vlada na 21. dan februarija 1870. l. v Ljubljano sklicala komisijo na posvet o načrtu ugodnem Vipavski vinorejski šoli; pri tem posvetovanji so za podlago bili načrti drugih manjših vinorejskih šol, na ktere je vis. ministerstvo samo kazalo v ukazu od 3. decembra 1869. leta. C. kr. ministerstvo za poljedelstvo ni v ničemur ugovarjalo od imenovane komisije izdelani in mu predloženi razdelitvi stroškov, ono je pritrdilo tudi učnemu načrtu ter z vis. ukazom od 8. marcija 1870. leta 3000 gold. ustanovnine in za prihodnjih pet let (1870.—1874. l.) po 2000 gold. vsakoletne podpore zagotovilo, pričakovaje, da tudi dežela privoli podporo, za letne ustanove potrebno; vrh tega je gosp. minister sam zahvalo izrekel grofu Lanthieri-u, da je v ta namen tako velikodušno prepustil svojo grajščino na Slapu, pa tudi onim občinam Vipavske doline, ki so obljubile letno podporo. Mnogo občin Vipavske doline je namreč v zapisniku, ki ga je predstojništvo Vipavske občine 1. februarija 1870. l. predložilo okrajnemu c. k. glavarstvu v Postojni, pričakovaje, da deželni zbor pritrdi dokladi, zavezalo se za vzdrževanje te šole na leto plačevati po 5 krajc. od vsakega goldinarja neposrednjih davkov. Deželni zbor pa je v 10. seji 1870. leta iz deželnega kulturnega zaklada za porabo prvega leta dovolil 2000 gold. za 8 ustanov po 120 gold.

Ko sta deželni odbor in kmetijska družba pričela priprave delati za ustanovitev vinorejske šole na Slapu, merilo je njuno prizadevanje na to, da se z grajščine, na ktero se ima iz državne podpore znaten donesek obrniti za ustanovitev te šole, po dovršeni zapuščinski obravnavi, zbrišejo dolgovi, na njej vknjiženi.

V združeni seji deželnega odbora in kmetijske družbe bilo je 9. junija 1872. leta soglasno sklenjeno, sl. deželnemu zboru staviti nasvet, da znesek 6000 gld., ki je vknjižen na Slapu, s cesijo prevzame deželni zaklad.

To je kratek posnetek o tej šoli pričenši od 1870. leta. *)

*) Kdor pogleda v debeli kùp aktov, v kterih je zapisana dotična obravnava, dopisovanje z gosp. grofom in c. k. ministerstvom, in kdor vé, da le deželni zbor ima pravico določevati o tacih važnih vprašanjih, ne bo se čudil, da je ta stvar še le zdaj do one stopinje dozoréla, da je mogla priti v obravnavo lanskega deželnega zbora.

Predlogi, ki jih je vprt na to poročilo deželni odbor stavil deželnemu zboru, so bili v prevdarek in poročilo izročeni finančnemu odseku, ki je v 10. seji stavil med drugimi sledeče predloge:

„Na grajščini na Slapu v Vipavski dolini se ustanovi deželna sadjerejska in vinorejska šola.

Deželni zastop Kranjski z izrekom srčne zahvale sprejme velikodušno ponudbo gosp. grofa Lanthirija vsled njegovega izreka od 1. februarija 1870. leta, da hoče grajščino na Slapu kakor tudi svoja druga tej grajščini nepripisana zemljišča v občini na Slapu ležeča, pridržavši si do njih latinsko pravico, za 30 let prepustiti za deželno sadjerejsko in vinorejsko šolo; nasproti se pa imenovani zastop zavezuje gospodu grofu Lanthieriju in njegovim dedičem čiste prihodke te grajščine in drugih zemljišč odrajtovati z ono omejitvijo, ki je pogojena v imenovani izreki.

Deželni zastop Kranjski edino na grajščini na Slapu še vknjiženo terjavo s 6000 gold. prevzame s cesijo in v ta namen iz kakega zaklada odloči imenovani znesek proti 5% letnim obrestim brez odštetega dohodninskega davka.

Da se po smrti gosp. grofa Karola Lanthierija pred določenim časom 30 let grajščina na Slapu in druga zemljišča ohranijo za omenjeno šolo, zato deželni zastop pooblaščuje deželni odbor, z gosp. grofom Lanthierijem in namestnim ozirom fidejkomisnim kuratorjem v številkah določiti letni donesek, ki bi se imel namestnim dedičem plačevati za rabo grajščine na Slapu in drugih zemljišč, in potrjenje te pogodbe s pravico vknjiženja na omenjeno grajščino dobiti od skrbstvene in fidejkomisne gosposke.

Deželni zastop sprejme zavezo tistih občin Vipavske doline, ki so se v zapisniku c. kr. okrajnega glavarstva v Postojni 13. januarija 1870. zavezale v 5% oziroma 2% doklade na neposrednje davke plačevati za vzdrževanje te šole, ter ob enem tudi dovoljuje omenjeno doklado na davke.

Deželni zbor izreka živo zahvalo sl. ministerstvu poljedelstva za blagovoljno podporo tej šoli ter jo priporoča tudi v prihodnje njegovi naklonjenosti.

Učni načrt, ki ga je osnovala skupščina izvedencev in odobrilo visoko c. kr. ministerstvo za poljedelstvo, kakor tudi v tem načrtu nasvetovane plače in plačila se potrdijo.

Za ustanovitev 8 ustanov za ubožne in nadepolne kranjske kmetijske sinove, vsaka z letnimi 120 gold., se dotacija privoli iz deželnega kulturnega oziroma deželnega zaklada.

Deželnemu odboru se nalaga, gledé na §. 6. nemudoma vse storiti, česar je treba, da se spomladi 1873. leta prične ta šola".

Ko je v imenu finančnega odseka poročevalec dr. J. Bleiweis deželnemu zboru razglasil te predloge, začela se je razprava jako živahna o njih.

(Dalje prihodnjič.)

Klic po znižani ceni solí.

Iz Dovjega nam piše gospodar, ki se milo pritožuje, da je cena solí previsoka.

Na to mu moremo le odgovoriti to, da kmetijska družba, trgovska zbornica, naši poslanci so se na vso moč potezali že za znižano ceno solí in koliko so že „Novice" o tem upile, to kažejo listi njeni že od več let. Al vse je bilo klic vpijočega v puščavi.

*

Državni zbor na Dunaji, ki je leta 1868. plesal kakor so mu zastran solí Magjari godli, je še celó odpravil živinsko sol. Zato mi že dolgo dolgo nimamo nič srca do tega zbora, v kterega še zmirom nekteri silijo, mislé, da se deželam našim ondi piščeta pekó! Vidite M. L.!, da še dober kup solí nismo mogli vloviti, še manj pa pečenih piščet.

Politične stvari.

Kaj imamo pričakovati od volilne reforme?

Ker pač ni dvombe več, da centralisti prisilijo predrugačenje volitev poslancev v državni zbor — kajti namesti pravice so si na zastavo svojo zapisali silo — zato je treba, da že zdaj prevdarimo nasledke, ki pridejo iz te sile. „Ali mora Avstrija biti nemška ali pa ne maramo za-njo!“ to so centralistični kolovodji glasno že mnogokrat rekli. To pa se pravi z druzimi besedami: mi Nemci gospodarji, vi drugi pa hlapci! Teh namenov celó nič ne zakrivajo; v zborih, v pojedinah in v časnikih so jih povdarjali že mnogokrat.

In zato so na vso moč delali na to, da je padlo ministerstvo Hohenwartovo, kteremu geslo je bilo sprava vseh narodov, pravica vsem narodom.

Z direktnimi volitvami v obraz bijejo deželnim ustavam zato, da bi, če tudi bi se kedaj prestvarila njihova „ustava“, vendar državni zbor varen bil nasprotstva, ki ga jim stavijo posamosne dežele, ktere nočejo trpeti, da bi vkljub nepreklicljivi oktoberski diplomi peščica Dunajčanov in zagrizenih Nemcev iz Pemskega vsem narodom Avstrijskim gospodarila.

Da bodo pa volitve po novem načinu centralistični kliki ugodne, snujejo jih tako umetno, da ne zgubé nobene dušice, njimi privržene v nobeni deželi; kjer bivajo Slovani z Nemci blizo skupaj, pritegnejo toliko nemških okrajev v en volilni krog, da morejo Nemci zatreti glasove Slovanov.

Po vsem tem ni dvombe, da volilna reforma bode okrepčala nemštvo in nemčurstvo, in tako okrepčani bodo oholo postopali v vsem naprej. Edini Magjari jim bodo v vnanji politiki kake zapreke stavili, sicer pa bodo oni sami vnanjo politiko delali in Avstrija bode prav „prusko“ nališpana.

Kaj čaka po takem nas Slovence in Slovane v Avstriji sploh?

Za prvi čas čakajo jih gotovo žalostni, prav žalostni časi. Nasprotsvo med Nemci in Slovani bode prikipelo do vrhunca; narodnih prepirov bode še veliko več kakor jih je bilo dozdaj, in verskega razdora tudi še več.

Kar ustavoverska stranka bode po vsem tem si pridobila, desetkrat več bode po tem zgubila država, ktera le v mirnem razvitku napredovati more; en del njen bode jako zadovoljin, celoti pa žuga zguba in nevarnost.

In kaj je po takem Nemcem, ki ne spadajo v to vrsto, kaj vsem drugim narodom, gledé na žalostno tako prihodnost, početi?

Gotovo je edina rešitev njih in cele države le v tem, da složni in zedinjeni nemški konservativni gornji Avstrijanci in Štajarci, Tirolci in Vorarlberžani, Poljaki in Čehi, Slovenci in Bukovinci postopajo v vsem, kar more nasledke volilne reforme njim in celi državi manj škodljive storiti. Sloga, prav živa, vsestranska sloga mora biti njihovo geslo. Izgled jim more biti sama ta centralistična stranka, ktera kakor en mož zedinjena dela na dosego svojih namenov. Tej krepki akciji mora se nasproti staviti reakcija krepka, ki se zaveda svojih dolžnosti o brambi pravic svojih, na blagor vseh narodov, za blagor države skupne!

Slovansko slovstvo.

* *Anatomične table za nagledni poduk v ljudskih in srednjih šolah* — sta po povodu c. kr. ministerstva za nauk in bogočastje A. Hartinger in sina v barvotisku na svetlo dalo po obrisu in razjasnilu dr. J. Kundrata. To razjasnilo je vsled naročila c. kr. deželnega šolskega sveta Ljubljanskega iz nemškega jezika pod odgovornostjo dr. J. Bleiweisa poslovenil dr. Samec. In ta drobna knjižica je ravnokar v c. kr. založbi šolskih knjig na svetlo prišla ter se prodaja po 20 kr. — Ž njo si je slovenščina zopet pridobila nekaj, česar smo dosihmal pogrešali, in to je terminologija anatomična. Zato ima ta knjižica vrednost, ktera sega čez vrata ljudskih in srednjih šol.

Mnogovrstne novice.

* *Toplih zim kakor je letošnja*, pomni se le malo. Iz starodavnih zapisnikov pozvedelo se je sledeče: Leta 1289. ni bilo celó nobene zime. Leta 1421. so črešnje dozorele malega travna (aprila), grozdje pa je zrelo bilo že maja meseca. Leta 1538. bila je zima tako topla, da so meseca prosenca na vrtih in travnikih cvetele cvetlice kakor spomladi. Tudi tako tople bile so zime leta 1607., 1609., 1613. in 1617. Leta 1659. in 1662. niso nič drv potrebovali za kurjavo. V novejših časih so tople zime bile leta 1781., 1807. in 1822. Tudi zima od 1833. na 1834. leto je bila zeló podobna letošnji, in vendar je 1834. leto bilo eno najrodovitnejših sedanjega stoletja. Vino je ono leto bilo izvrstno, tudi rží in pšenice se je pridelalo obilo. Sená je zarad suše bilo res malo, pa to tem bolje. Tudi takrat so se bali slabe letine, a vendar je bila dobra, samo da je bila za mesec dni zgodnejša.

* *Za zaspance.* V Ameriki je neki mehanikar iznajdel posteljo s tako žimnico (modrocem), ki se navije kakor ura in človeka takrat, kedar hoče ponoči vstati, rahlo s postelje vrže, potem pa se spet sama skupaj zvije, da človek, če bi še rad spal, ne more več spati.

* *Kdor hoče o veliki noči potovati v Jeruzalem*, temu se ponuja prilika za 400 gold. v srebru tje in nazaj, če se za to do 20. svečana oglasí pri generalkomisarijatu na Danaji (mesto, Frančiškanski trg štev. 4) in zadnji čas do 2. sušca odrajta popotnino. Odpeljejo se iz Dunaja popotniki v Trst 14. sušca, 15. sušca podajo se na ladijo, ki jih po morji pelje čez Karf, Siro, Smirno, Rodus, Cipro v Jafo; potem se potuje po suhem v Jeruzalem. 17. aprila se vrnejo popotniki iz Jeruzalema skozi Samarijo v Nazaret itd. 4. dne maja pridejo spet v Trst nazaj. Z gori omenjenimi 440 gold. srebra so plačani vsi stroški potovanja: vožnja, živež in stanovanje. Le možki se morejo udeležiti tega potovanja.

* *Kupčija z ledom* je nenavadna prikazen letošnje zime. Srečne dežele, ki imajo ledú obilo na prodaj. Po treh železnicah (Rudolfovi, južni in Franc Jožefovi) dovaževajo led iz gornjih krajev Štajarskega, Koroškega, Kranjskega in Českega na Dunaj; tudi v Trst ga gré veliko, pa tudi pivarni Kozlerjevi v Ljubljano ga vozijo iz Gorenskega (Rateč), kjer so gospodje Kozlerji ondašnje jezero v zakup vzeli. Weisenfelserji in Radečani si menda niso mislili, da jim letošnjo zimo morebiti kakih 8 do 10.000 gold. po vodi priplava — v podobi ledú.

Naši dopisi.

Iz Rusije v dec. 1872. —η— (Dal.) Za Moskvičane posebno imeniten je bil morski oddel. Znano je, da Moskva, dasiravno tako daleč od morja, si več prizadeva povzdigniti Rusko trgovino na morji, kakor vse pristaje s Petrogradom vred. Tukaj so jim kazali, iz kakih delov parabrodi in druge ladije obstojé in kako jih delajo. Na razstavi bil je tudi čolniček Petra Vélikega, skoraj dve sto let star; Rusi ga imenujejo „Djadjuška Ruskago flota". Čuli so pri njem štirje dosluženi morjaki, sivolasi starčeki, okinčani s celimi vrstami križčekov in svetinj na prsih, ter kazali, na kterem mestu ravno je Peter sedel plavajoč po Njevi. V zgodovinskem oddelu so bile še druge stvari Petra, kakor vsa postelja, plašč, knjige, orožje, razno orodje, s kterim je kopal, tesal, vrtal, rezljal itd., in razni njegovi izdelki.

Nek Dunajsk zvonár je pripeljal par zvonov na razstavo. To je bilo za Moskvičane nekaj novega — ne lepota zvonov in tudi ne čistota glasú, ampak sposob zvonenja. Pri Rusih namreč se noben cerkven zvon ne maja, ampak vsi visé trdo v jarmih in zvonenje je vže umetnost. Če je kolikaj premožna cerkev, ima vže devet zvonov, kembeljni so na vrvicah tako napeljani, da en človek na vseh devet zvonov pritrkuje, kakor da bi orgljal. Svrh tega Rusi znajo zvonove liti, kakor malo kje. Dunajčan pa je bil svoje zvonovje pobesil, kakor je sploh pri nas navada. Po mojem mnenji se pri Samasi v Ljubljani lepša in boljša roba dobí.

V stavbenem oddelu so bila tri poslopja mikavna. Pravoslavna cerkev, pohištvo nebogatega grajščaka in kmečka bolnišnica. Cerkve (hrame) zidajo Rusi prav praktično. Dovolj premožni prihodi (fare) imajo po dva sobora (po dve farni cerkvi): topli sobor s pečmi za zimo, in drugi hladni za poletje. Drugače v hramu s pečmi pri tleh opravljajo službo Božjo po zimi, v hladnem svitlem nadstropji pa po leti. Zraven tega se Ruske cerkve razločujejo od naših ne samo po stavbi in opravi, ampak tudi po čednosti, svitlobi, čistem zdravem zraku. Spominjam se, kako nam je dijakom nek gospod, govoré o razkolnikih, pripovedoval, kako slab vpliv ima ženitev popov na čistoto cerkve. Gospod je bil ali sam slabo podučen, ali pa njegov popis te stvari ima veljavo gledé le na kak drug razkoljniški narod; pri pravoslavnih Véliko-Rusih so cerkve, naj so v mestu ali v vasi, bolj čedne in čiste od naših. Zdi se mi to prav naravno prvič zato, ker v Ruskih cerkvah ni nikakoršnih klopí in stolov, kteri, naj so sami po sebi lepi kakor hoté, cerkvi lepoto in veličje kratijo; drugič: pravoslavni v cerkvi menda tako spoštujejo tla, kakor stene in podobe, ter se varujejo, jih neočistiti; cerkev je narodu odprta samo kedar je treba, kedar je služba Božja; pometajo in razvetrujejo pa cerkve prec po isti službi Božji, ne še le pred drugo; tla v cerkvah pomivajo prav pogosto. Pri vseh teh opravilih se niti popovske žene niti druge ženske v delo ne vtikajo. V tej zadevi se Ruskim popom ne more očitati zanikernost; — ali zanikerni, hencano zanikerni so v podučevanji naroda; oni skoraj samo molijo in pojejo, nevedni narod pa puščajo v nevednosti. Križ narediti, „pomiluj" kričati, to je po njihovem dovolj za „mužika"; učen je vže, kdor vé, da Bog ne odreče, kar sveti Nakolaj privoli, ki ima v Ruskih nebesih tako moč, kakoršno „major domus" pri starih Frankih. — Zraven navadne čistote je bila cerkvica na razstavi tudi idilično mila: sozidana je bila na holmu, snizu so se vile k njej stezice med zelenjem, skalami in cveticami; senčila jo je starinska lipa.

Pohišje nebogatega grajščaka, ali, kakor Rusi pravijo, nedostatočnega pomeščeka, imelo bi služiti kot izgled, kako naj si posestnik z malo denarjem vredi vse kar mogoče udobno in pripravno. Stopivši v vežo, ki se je razkrojila v pravi „labirint" prohodov, koridorov, lestnic, vrat in oken, šel sem, kamor je bilo najbliže, ter našel prostorno, prosto pa čedno ubrano „perednjuju" (prednjo sobo); za njo je bila bogata, svitla „gostinnaja" (obedna soba), kabinet, biblioteka z vsemi romani, med kterimi je pohlevno slonelo par knjižic o kmetovanji, dalje „spalna", detskaja itd. itd.; našel sem tudi poliran vaterkloa, zraven zadnjega krilca „komnatu dlja prijezžih" (za popotne) in tikoma „komnatu guvernantki", prav šaljivo na obejih nabito, da je vhod prepovedan. Humorističen mož je bil ta mojster, ki si je umislil tak labirint! Mislil sem si, taka hiša je zato dobra za nebogatega grajščaka, ker ni bogat. Ko bi komu v glavo prišlo, grajščakovo nebogato bogastvo ukrasti, bi morda vendar ne bilo težko ga zasačiti, predno bi našel z zakladom pot iz hiše.

Mislé, da grem iz tega grada v Kremljevski vrt, sem zašel na zadnje dvorišče in naletel na vrata z nadpisom: „Kuhnja" v takem kotu, v kakoršnega si postavi Kranjski kmet mesto, ktero tudi cesar peš obiskuje. Vprašal sem varuha tega grada, zakaj so kuhinjo na zadnje dvorišče skrili, in sem izvedel, da zato, da bi v hiši ne bilo smradu in nesnage. Tjotka, tjotka! sem zaupil, prihoditse rugatjse nad molodijmi! „Začem?" me vpráša varuh. Zato, odgovorim, ker hoté vpeljati taka pohišja, da bodo sekreti v hiši, kuhinje na dvoru! — „Nu, štož, tak i bijvajet u Ruskih" dé on. Nu, ako tako biva, mi ni mogoče, ne „rugatjse nad starimi i „molodijmi" Ruskimi ženskami. Do Petra Velikega pri Rusih ženske so živele lepo tiho v svojem „tjeremu", kakor pri starih Grkih, ter skrbele so za red in snago v hiši. Po starih sporočilih bile so prav čiste, marljive gospodinje in zveste sopruge. Peter jih je osvobodil, vpeljal v svet, navadil hoditi v gostje, plesati in govoričiti. V novejših časih si ta druga polovina ruskega človeka hoče prisvojiti prvo mesto. Kriza v družinskem Ruskem življenji se vrši ravno v našo dobo. Možje, ki se bojé priimka starokopitnežev in tiranov, jim dovoljujejo vse; ženske, olizane in opihane od neke šege, ki jo hoté imenovati omiko in svobodo, si pa pozvoljujejo vse. In tako vlada v nekterih srednjih slojih neka gnjila poluomika s škodljivimi razvadami. Žena prepušča kuhinjo kuharici, otroke pestrni, hišo hišni, sama le hodi po vizitah, sanjari o vednosti in naukih, se celó ponaša s tem, da o gospodinjstvu nima nikakoršnega pojma itd. Kase na železnicah in telegrafe so vže zajele; prolagajo si pot na vseučilišča, v uradnije, k zdravniški umetnosti. To sicer bilo bi vse prav lepo, ako bi bilo mogoče možu hlače sleči, ter ženo va-nje obleči.

K kakim prikaznim to pelje, naj čitatelji presodijo iz tega-le primerljeja: Bil je velik prazdnik, vélika nedelja, in v mojem želodčeku zeló prazdno. Gredé domov sem se nameril stopiti v štacuno po košček sira, da bi ga prigriznil k navadnemu kosilu. V tem trenutku pridrdrá kočija in uradnik, ki služi blizo dve tisuči rubljev na leto, me pokliče po imenu ter vpraša: „Kudá?" Ko mu pokažem v štacuno, poprime njegova učena sopruga: „Nikifer Nikolaič, ti bi tudi lahko tukajle kaj kupil za v praznik!" — „Zakaj ne" — dé on „popeljeva domov, pa se spet vrneva, to bo kmalu storjeno". „Počemu?" zavrne ona, „nesi sam domov, izroči in naroči, kakor veš in znaš, potem pridi na vrt, ondi me boš vže našel". „Aleksej Alekseič!" se obrne gospá k meni, „požalujsta ognjá!" — Pomolim jej pohlevno gorečo papirosko (cigaretko), ona sname svojo iz svoje tabačnice, zakuri, „proščajte", se poslovi ter odpelje „guljatj v sad". Pošteni činovnik v sinjem fraku sè

zlatimi gumbami pa stopi z mano v štacuno, nabaše si vse žepe, podpazuhe in robce s solato, redkvico, gobami, žefranom in drugimi predmeti, ki jih znajo dobre gospodinje naštevati, ter nese v kuhinjo na — dvor.

Morda me bo kdo vprašal, čemu sem le-tó napisal, — Ruske ženske tako ne bodo čitale tega, in ko bi cenzorka (tedaj ena a bilo bi to dovolj) v Petrogradu ali v Moskvi sedela na stolu cenzorja, kar je sicer mogoče, ne prišle bi „Novice“ več čez prag njene kancelije! — O ne, ne, Ruske ženske pri vseh svojih nerodnih slabotah niso tako nestrpljive, kakor naši nezmotljivi „Nolimetangere“. Ko bi cenzorka zvedela za Alekseja Alekseiča, primaruha! da mi poslje iz svoje lastne tabačnice zavitek papirosek v nagrado za moje poruganje. (Kon. prih.)

U Čubru na Hrvaškem. — Narodna naša čitavnica napravi dne 2. veljače „plesno zabavo“, u kojo se svi njeni člani kao i njenih sestric uljudno vabijo. — Početak ob 7. uri na večer. Odbor.

Iz Kočevskega 17. jan. (*Vreme*; *varnost*; *Judežev denar*; *strah.*) Odkar so ustavoverci z veliko politiko v državni zbor pobegnili in ondi neposrednje volitve pretehtujejo, mora naša kmečka politika, ki smo „dii minorum gentium“, iti v zapeček, dokler bode osnova zapredena, kako bi nadležne nacijonalce, ki se nikakor nočejo nemški pêti podviti, na žlici vode vtopili. Potem bo pa le sopet dir in daj pri volitvah, kakovi desetnjaki, tlačani in mračnjaki so ti nesrečni nacijonalci in Slovenci! Ker toraj politika miruje, orožje spí in prepira grom praznuje, pišem naj pred to vihro o čem drugem, kar mi že iz peresa poteče. Pred vsem drugim imamo tudi pri nas tople, solnčne dni; trobentice in druge spomladančice nam cvetó ob kamenji in leščevji, in toplomer kaže na solncu celó do 15 stopinj; a to je letos po svetu kaj navadnega, zato, ker nisem praktikar, naj o vremenu dalje ne krožim. Sicer pa se primerjajo pri nas prigodbe, med drugim prav karakteristične za sedanjo dobo. Tako, na primer, se pripoveduje, da se je, ne dolgo temu, v K. vasi nek tatinsk potepuh zvečer o mraku v precej premožno hišo skril, čakaje prilike, kedaj bo čas „uzmati“. Ob deseti uri, ko hišni ljudjé pospé, založí jim vrata s kolom, da ven ne morejo; on pa se spravi v drugi konec hiše, in si lepo culjo obleke iz omare poveže, predno ga domači zaslišijo in s hrupom odpodé. Sreča je bila, da druzega omarinega predala ni utegnil preiskati, ker je baje gospodinja nad 1200 goldinarjev imela shranjenih. Zato je pač treba ljudem dan danes previdnim biti, da se jim taki gosti po noči v hiše ne povabijo. — Drug glas gre, da je na Planini ravno ob smrtnem dnevu gosp. Pl..ja prišlo dopoldne nekaj Vinćanov k njemu, in razposodil jim je ves tisti „Brencelj-Judežev“ denar, ki ga je malo dni poprej iz blagajnice bil vzdignil; a dolžnikov pri tej priči nikjer ni zapisal. Popoldne umrje za mrtudom. Zdaj pa iščejo denarjev, iščejo dolžnikov; a ni niti denarjev, niti dolžnikov, niti dolžnih pisem na svetlo. „Brencelj“ mu jo bode brž ko ne zagodel: Judežev denar nima teka; zato le glejte njegovi tovarši, da še vam ne bo veljalo: kakor prišlo, tako prešlo! — Najbolj znamenito pa je to, kar vam sedaj povem: V neki vasi blizu M..a že dle časa — straši! — E, kaj še? porečete, v 19. stoletji bo strašilo, ko en liberalec deset strahov za malo južino požveči! Vendar pa je le res čudno, če se mi tudi ves svet smeji. Že kake 14 dni meče v tej hiši kamenje in pesek izpod postelj in klopí v steno, ali tudi iz zapečí na ljudí, največ pa na domačo gospodinjo. Hiša je lesena, zdolej kravji hlev, in luknje nikjer nobene znati, tako, da si te prikazni ne vemo doslé razložiti, ker jej nihče ne pride na sled. Gospodinja, mati z malim otročičem, vsled tega vsa preplašena, pobegne domú k materi; a ondi se to metanje pri njenem prihodu v hišo ravno tako ponavlja, tako, da je vsa obupana in bolestna ter hira z otrokom vred, ki ga ima na prsih; pravijo, da so jej odsihdob tudi prsi čudno zatekle. Lansko leto slišati je bilo nekaj enakega v L. hiši v L..u, ki je čez leto in dan samo od sebe prešlo. Kaj pravite k temu? Kar sem povedal, je resnica, ki jo nad sto ljudí spričuje, jaz sam nisem videl. Da imajo pri takih prikaznih ljudje mnogo vražne govorice in natolcevanja, ume se samo ob sebi. Ali ne bi bilo prav, da bi občinski predstojnik to stvar c. kr. okrajnemu glavarstvu naznanil, in bi se od tega na korist sedanje razsvetljene dôbe vse na tanko preiskalo*), da bi se ljudém povod strahu in vraž odvzel?

Novomesto 18. jan. = (*Imenik društvenikov*), ki ga je na svitlo dala národna čitalnica naša za leto 1873. in pa „Mitglieder Verzeichniss des Kasinovereines“ sta jako zanimiva v svojih imenih. Čitalnica šteje 76 udov, kazina 66. Če odštejemo 24 vojakov, ki menda mislijo, da morajo v kazini biti, ostane kazinarjev le 42, in če še odštejemo 10 uradnikov, skori se število na 32 — tedaj tolikošno, da se v majhnem mesticu, kakor je Novomesto, komaj izplača nemška kazina. Kar pa je še bolj kakor vse zanimivo, je 7 amfibij, ki živijo v kazini pa tudi v čitalnici. Radi bi vendar vedeli: ali to izvira iz sestave srca, o kterem anatomi pravijo, da ima dve kamri, in da so po takem iz srčnega nagiba na dvoje razcepljeni, — ali da reprezentujejo „die zwei Landessprachen“ — ali pa, da jim je to vse eno, da se le nikomur ne zamerijo. To bi bile študije „des Schweisses der Edlen werth“. V te študije pa se ne spuščamo; le temu se čudimo, da v vrsti amfibij nahajamo kakega možaka, ki se je delal kakor da bi vsacemu narodnjaku še za deset stopinj naprej bil. Et tu, mi fili Jacques?! „Sic tempora mutantur et nos mutamur in illis“. Bog vedi, kaj nam prineseta ta dva imenika prihodnje leto!

Postojna. (*Na spomin Vodnikov*) napravi čitalnica naša 26. dne t. m. veselico s sledečim programom: 1. Godba. 2. Petje zbora. 3. Govor. 4. Petje zbora. 5. Tombola z lepimi dobitki. 6. „Eno uro doktor“, šaloigra v 1 dejanji. 7. Velik ples. Vstopnina za ude po 20 kr., za druge po 50 kr. za osebo. Začetek točno ob 7. uri zvečer. Vljudno vabi odbor.

Iz Škofje Loke 20. jan. (*Nove volitve mestnega odbora*) so nam zopet pred durmi! Kako to? — bodo vprašali bralci „Novic“ — saj ni davno, kar ste volili. In vendar je taka! Našemu c. kr. okrajnemu sodniku gosp. Juriju Levičniku se je za „dobro in potrebno“ zdelo, pritožbo (protest) vložiti c. kr. deželni vladi zoper našo volitev 25. in 26. septembra, in sl. vlada je zarad nekega formalnega pogreška, ki ga ne tajimo, volitev zavrgla, in zato imamo volitev 30. in 31. t. m. Taki pogreški so bili pri prejšnjih volitvah navadni; al iz komarja ni nihče delal slona; prvi protestant je tedaj naš gosp. Levičnik. In še več: gosp. Levičnik je v svojem protestu nam tudi očital „nedopustljive agitacije“, rekši, da so bili nekteri volilci „zapeljani“ in Bog vedi, kaj še. Mi smo se čudili sicer mirnemu starčeku, da nas je vladi popisal za razuzdane „agitatorje“, ki bi vendar moral vedeti, da ravno v tistem taboru, kteremu on pripada, so bile prav nesramne agitacije; letali so ramreč v hiše posamnih volilcev sami nemčurji in kot podrepne muhe jih nadlegovali, naj volijo odbornike njihove vere; celó sodnišk hlapec je nosil njihove kandidate po hišah! Se vé da to niso „un-

*) Ker copernic in copernikov ni bilo nikoli in jih tudi dandanes ni, bilo bi res potrebno za odvračanje vraž, da se take prikazni do dobrega preiščejo in se najde — resnica. Vred.

erlaubte Agitationen", — naše so! Gosp. Levičnik ni vagal unih in naših agitacij na sodniški vagi, kakor bi se spodobilo c. k. sodniku, in zato je le nas tožil, svojih strančarjev pa ne! Vendar mu mi odpuščamo njegovo sveto jezo, ker vemo, da kolovodja nam domačinom nasprotne stranke je g. Triller. Zakaj pa se gospodje uradniki za zadeve našega mesta tako „prisrčno" brigajo, res ne vemo; kancelijski gospodje, ki so danes tukaj, jutri drugod, kakor bolja služba nanese, naj bi marljivo opravljali svoja opravila v pisarnicah, — občinske zadeve naj bi pustili ravnati domačim ljudém. Saj smo le mi srečni in nesrečni, če si dobre ali slabe može volimo v mestni odbor. Da bi po volji Trillerjeve koterije šlo, gotovo ne bi imeli tacega možá za župana, kakor smo ga imeli zdaj v gosp. Moharji, ki skrbí za blagor našega mestica, pod kterim so se stari dolgovi poplačali in vendar mestna blagajnica ni prazna. In ta mož, ker ima srce za narod svoj, je nemčurski liberaluški stranki trn v peti. Hvala Bogu! da večina naših mestjanov to spoznava in da ve, kam da merijo nasprotniki. Zato smo pa tudi prepričani, da se narodni volilci vsi zedinijo v možéh, ktere bodo volili, — da se ne bodo niti s prilizovanjem niti drugače od njih odvrniti dali, — da pa tudi vsi prideje prihodnji četrtek in petek k volitvi in da nič ne zgrešijo, kar postava veleva, da pa po takem jim tudi ne bo žal za tisti mali čas, ko bodo morali po dokončanih volitvah odbornikov še enkrat priti namestnike volit kakor je predpisano v §. 30. občinske postave. Saj je znano, da nasprotnik tudi v jajcu dlake išče; ne dajmo jim tedaj nobene dlake najti! Kdor pa je pri volitvah nečimern in komur je vse eno, naj se voli Peter ali Pavel, ta pač kaže, da ne vé, kakošne nasledke ima dobra ali slaba občinska volitev tudi za žep vsacega, kdor davek plačuje. Zato kažimo pri prihodnji volitvi, da se zavedamo velike važnosti, ki jo ima volitev in da volimo možé, kteri so našega zaupanja vredni.

Iz Bohinja 18. jan. (*Napredek živinoreje*) s pripomočjo častite naše kmetijske družbe je v naši dolini tako očiten, da gorenjska stran bode v malo letih svojo zalogo imela v Bohinji. Vse je zdaj tako nadepolno nastavljeno. Za Koprivnik in Gorjuše je bil dan junec iz gosp. Legatove štale; na Savici in v Srednjivasi sta dva posebno lepa bika mnogo število zaroda požlahnila, in zdaj je iz Podjele Kristan Staré, iz Nemških Rovt pa oče Medja si izbral po svoji všečnosti vsak po enega junčeka rdeče barve in belega kožuha čez križ in stegna. Predsednik kmetijske podružnice Bohinjske g. fajmošter Mesár je pa po g. Šolmajerju si ravno zdaj kupil Belansko nosečo telíco in tako ozaljšal svoj hlev, kteri je že zdaj — za izgled vsem Bohinjcem — poln lepe živinice. Že je na njegovem dvorišču tudi izgledno, od družbe kmetijske premirano gnojišče. — A tudi Bohinjski konji so že imenitni tako, da jih Koroški gospodarji radi drago plačujejo. Pretekli teden je gospodar Krištof prebarantal 12 konj, kterim cena je bila od 170, 220 do 400 gold. za konja. Ribič je cenil svojega že starelega žebca na 900 gold., in 700 gold. bilo mu jih je že ponujanih. — Cesarska žebca sta tukaj v Bohinji v prav dobrih rokah — gospodar Andrejevec (Šoklič) na Savici in skrbni kmet Janez Ulčenk (Žvan) iz Srednjevasi si v posebno čast štejeta, da jima cesarska vlada zaupa konje — Pincgavce — kterih eden je blizo 1000 gold. vreden. V 3, 4 mesecih vidimo že mlada Pincgavska žebeta, ktera že zdaj zaarujejo po 80 do 120 gold.

Iz Ljubljane. — Državni zbor na Dunaji se je začel v sredo. Naši poslanci so ostali domá in ne gredó v ta zbor, ki se pripravlja, deželam vzeti njihove ustavne pravice, v državni zbor pošiljati poslance, ki jih voli deželni zbor. Do tega državnega zbora pač nihče ne more imeti srca, kdor vé, da so mu kolovodji oni ljudje, ki so krivi, da se ni dovršila pod ministerstvom Hohenwartovim tako lepo začeta sprava vseh narodov. Od take skupščine Dunajskih dohtarjev nimajo niti dežele niti narodi prav nič pričakovati. Čemu bi tedaj naši poslanci sedeli zunaj prav kakor „muhe v močniku"? Pridobiti deželi ne morejo nič, zabraniti tudi nič, ker so zmirom v manjšini, dokler ni Čehov, Tirolcev in druzih dežel poslancev v zboru, kterim se gnjusi ošabno nemško gospodstvo. „Pa bi vendar za „lon" svoje pohlevne nazočosti vlovili kakošen kos železnice ali kaj tacega" — utegne kdo ugovarjati. Temu pa mi odgovorimo: kdor kakor Juda Kristusa za 30 srebernjakov prodá deželne pravice, tak nima političnega poštenja. Če je železnica kaki deželi koristna in potrebna, je dolžnost vladi, da jo napravi, ker železnice niso na korist sami deželi, ampak celi državi. In če vlada ne bi zato deželi, ki velike davke plačuje, dala tega, kar dá drugim, krivica bi bila, ki se naposled izplača s škodo državno. Vse take dobičkarije so le umazane limanice za take, ki v kakošnem železničnem konsorcium-u mislijo sebi pridobiti nekoliko tisučakov. — V časnikih bila je že dolgočasna razprava: ali je narodni klub deželnega zbora sklenil, da poslanci naši ne smejo na Dunaj, ali da so poslanci sami sklenili ne iti, — „Slov. Nar." je celó dopisniku „Vaterl." očital, da ni resnice poročal, rekši, da klub ni sklepal o tej zadevi. Iz gotovega vira moremo povedati, da je „Vaterland" pravo trdil. Klub je poslancem le svoje misli in želje razodel, pustil jim je pa sklep na njihovo prosto voljo. In mi se radujemo, da je bil sklep njihov soglasen z mislimi klubovimi. — Kaj pa se bode naprej godilo? Rajhsrat bode jim vzel poslanstvo, in to se utegne kmalu zgoditi. Potem menda se bodo razpisale po zasilni postavi nove volitve. Iz gotovega vira vemo, da se je od ljubljanskih ustavakov imel nedavno osnovati „aktionscomité", obstoječ iz deseterih mož, ki bi po deželi razpeli mrežo, da bi pri razpisanih volitvah delali na naše ljudí na deželi za svoje nemčurske namene. Izmed povabljenih deset sta pa v skupščino prišla le dva! Ali pridejo prvikrat izostali drugi pot ali ne, tega ne vemo; treba pa je, da naši prijatli po deželi to vedó in se po tem ravnajo. Poguma „actionscomité" gotovo nima veliko, ker vé, da klic njegov po deželi naši je le — glas vpijočega v puščavi.

— (*Direktne volitve za Kranjsko deželo*) so izkuhali tako-le: Namesti 10 poslancev, ki so se po prvem načrtu imeli na Kranjskem voliti v državní zbor Dunajski, se jih ima po drugem načrtu voliti le 9, in sicer tako, da véliki posestniki volijo 2, Ljubljana s kupčijsko zbornico skupaj 1, vsa mesta in trgi skupaj 2 — in vse kmečke občine skupaj 4 poslance. Volitev pa ima tako-le biti: Novomesto, Črnomelj, Metlika, Kostanjevica, Krško, Kočevje in Ribnica volijo skupaj 1 poslanca, Kranj, Loka, Kamnik, Radoljica, Tržič, Idrija in Vrhnika volijo skupaj tudi 1. Kmečke občine pa volijo tako-le: občine v okrajnem glavarstvu Ljubljanskem in Litijskem in v sodniškem okraji Veliko-Lâškem in Ribniškem volijo skupaj 1 poslanca, — občine okrajnega glavarstva Planinskega in Postojnskega volijo skupaj 1, — občine okrajnega glavarstva Novomeškega, Krškega in sodniškega okraja Kočevskega pa tudi 1, — občine Kranjskega in Radoliškega okrajnega glavarstva skupaj 1. — Tako so si vladniki in ustavoverci to stvar izduhtali, da bi njim najbolj „pašala".

— (*Iz seje deželnega odbora 17. januarija.*) Iz Gradca je dobil deželni odbor uradno sporočilo, da je

2. decembra lanskega leta umrli profesor dr. Janez Kopač zapustil 600 gold. ljubljanski deželni bolnišnici v ta namen, da se obresti tega kapitala rabijo za poboljšek revnim bolnikom v tukajšnji bolnišnici. — Na peticijo obrtnikov in kupčevalcev iz Šiške, iz Kranja in iz Škofje Loke na deželni zbor leta 1871. je došel deželnemu odboru odgovor ministerstva kupčijskega, da se na kolodvoru Rudolfove (gorenske) železnice v Šiški po določbah železnične koncesije ne more osnovati posebna postaja za sprejemanje potujočih oseb, vendar pa se bode vstop na železnico na kolodvoru v Šiški vsakemu dovolil proti plačilu vožnine brez vsega povikšanja. Tudi se bode blago, ktero pride na kolodvor južne železnice za prejemnike iz Šiške, prepeljavalo za primerno plačilo iz južnega kolodvora na kolodvor Rudolfove železnice v Šiško; ravno tako se sprejema tudi na kolodvoru v Šiški blago za oddajo na južni kolodvor. — Občinama Homec in Šmarca je deželni odbor za letošnje in prihodnje leto dovolil poberanje priklade po 22 odstotkov na direktne davke za razširjenje pokopališča in za zidanje mrtvašnice.

— (*Odbor kmetijske družbe*) je v poslednji svoji seji razdelil poročila za prihodnji občni zbor, ki bode, kakor so „Novice“ že naznanile, prihodnjo sredo; — potem je na znanje vzel dopis c. k. deželne vlade, da, čeravno vlada sprevidi škodo za lesorejo, ako se v Božiču po tatinsko sekajo in na prodaj nosijo mlada drevesa, vendar ni v stanu, postavne prepovedi dati o tej zadevi; — prevdarjala so se načela o razpisu štipendij po 200 gold. za gozdarsko šolo v Maria-Brunu, ki jih je družbi po ukazu ministerskem predložil deželni gozdarski nadzornik gosp. Lud. Dimic; odbor je odobril nektera načela, nektera pa predrugačil; — po želji c. kr. ministerstva kmetijstva bode družba kmetijska poslala mu na Kranjskem v različnih krajih navadne pluge, poleg tega pa bode narisati dala, kako Kranjci vpregajo živino za oranje, kako vlačijo itd.; podobe nošnje kranjskih kmetov bodo v to privzete; — sklenilo se je, ustanovitev posebne podružnice v Weissenfelsu tako dolgo odložiti, dokler ne bode ondi več udov. — Kot novi udje so bili v tej seji sprejeti gosp. Franc Kuralt, oskrbnik grajščine Šleinic na Štajarskem in gosp. Jakob Šiška, posestnik v Hrastji pri Šmartnu poleg Save.

— (*Dražba Belanskih goved*), ki jih je gosp. Šolmajer po naročilu družbe kmetijske kupil na Koroškem, bila je v sredo spet zeló živahna. To je veselo znamenje, dá so se naši kmetje hvalevredno vneli za napredek živinoreje.

— (*Gosp. dr. Costa*) je iz agraričnega kongresa Dunajskega v nedeljo prišel v Ljubljano nazaj, pa se v pondeljek zopet podá kot zastopnik deželnega odbora na Dunaj, kjer imajo pred c. k. državno sodnijo veliko pravdo Kranjska, Goriška in Isterska dežela, tožene od Trsta zarad starodavnih plačil za najdence, ki so bili pokladani v „najdeniško zibelko“. — Nemški organ naših nasprotnikov, „Ljublj. Tagblatt“ je v včerajšnjem listu zopet naskočil dr. Costo, da je v agraričnem kongresu zahteval zdatnejše državne podpore za take dežele, kjer je živinoreja še na niži stopinji, češ, da federalisti radi iz državne blagajnice jemljejo novcev, v državni zbor ne gredó! — Lejte no! tudi ministerstvo za kmetijstvo mora že po mislih ustavakov politično bandero nositi! Je li podpora deželam za kmetijstvo le milošnja, — je li „lon“ za to, da dežele plešejo kakor jim gode centralistična klika; ali v državnem zakladu niso tudi davki Kranjski?

— (*Program za slovesno besedo*), ki jo čitalnica v spomin Vodniku napravi 2. svečana in ki je po večletnih skušnjah najodličnejša med vsemi besedami, moremo že danes na kratko načrtati, da ga zvedó ob pravem času tudi vnanji domorodci in domorodkinje naše. S slovesno overturo, ki jo igra vojaška muzična kapela, se prične veselica; za njo pride prolog na spomin Vodniku; potem se vrstijo: Jan. Knahlov samospev za tenor z mrmrajočim zborom: „Ljubezni glas“, — igra na glasoviru od gospodičine Melanije Hohnove, — Meyerberova: „Prisega“ iz opere „Hugenoti“, poje pevski zbor s spremljevanjem glasovira, — Beriotov „koncert za gosli“, igrá gospodičina Julija Steinerjeva, na glasoviru spremlja gospá Kornelija Šolmajerjeva; besedo pa konča véliki zbor Mašekov s samospevi: „Kdo je mar?“, poje pevski zbor in spremlja orhester vojaške muzčne kapele. Po končani besedi se začne veliki ples pod vodstvom gosp. Juvančiča, med kterim tudi naroodni „kolo“ in marsikaj druzega, kar bode poveličalo Vodnikovo večernico.

— (*Čitalnične veselice*) so živahnejše letos memo druzih let. Tako je bila tudi zadnja v nedeljo.

— (*Slovensko gledišče*) v pondeljek zarad bolezni gospodičine Rosove ni moglo predstavljati radovedno pričakovane operete „Izbujeni lev“. Temveč bode občinstva drugi pot v gledišču, ko pride mnogohvaljena opereta na vrsto.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Državni zbor se je začel 15. dne t. m. Zbornica bila je zeló prazna, kajti zraven tega, da poslancev iz Českega in Moravskega nikoli ni v zbor, izostali so tudi Tirolci, Vorarlberčani, Slovenci. Dalmatinci, se ve, da so prišli vsi; Poljaci večidel. — Kar po prvi seji se je zbor spet praznike naredil za teden dni. — Včeraj je bila zopet 2. seja. Pričakovalo se je, da ministerstvo že izročí načrt nove volilne postave. Al še je ni! Stvar se neki zeló krha. Dunajski „Tagblatt“ trdi, da cesar ne privoli v volilno reformo, ako se ne izvzame Galicija; centralistični kolovodji pa nočejo tega. — O Poljakih je toliko gotovo, da, če bi tudi večina njih ostala v zboru, zapustí manjšina pod vodstvom Smolke državni zbor, kedar pride volilna reforma v razpravo.

Česko. — Velikanska peticija se — gledé na to, da po volilni reformi še huja nevarnost žuga notranjemu miru — podpisuje na Njegovo Veličanstvo, naj bi blagovolilo v ministerstvo poklicati zopet možé, ki ne vživajo zaupanja samo enega naroda, prav za prav samo ene stranke, ampak možé, ki, navdani čistega avstrijskega domoljubja, so pripravljeni z vsemi narodi Avstrije stvariti mir in spravo. — Najveljavniši možje Českega stojé na čelu te peticije.

— Sploh zdaj, ko se ima centralizem in nemško gospodstvo po novih volitvah še huje nategniti, nadvladuje po vseh deželah, ki so zvesto udane svojemu cesarju, le ena želja: naj bi bilo kmalu konec zmešnjav, o kterih se radujejo le sovražniki Avstrije — in njim na čelu Bismark!

Iz gornjega Štajarja. — 49 konservativnih kmečkih družeb in 205 nemških občin prosi presvitlega cesarja v posebnem pismu, naj bi se zapustila pot, ktero hodi sedanja vlada, in se napotila pot sprave, pot mirú med državo in cerkvijo, med vsemi deželami in narodi.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dediči v Ljubljani.